

Andreas Bloch Ehlers

Grundlæggende erstatningsret

Andreas Bloch Ehlers

Grundlæggende erstatningsret

1. udgave/1. oplag

© Karnov Group Denmark A/S, København 2019

ISBN 978-87-619-4074-2

Omslag: Torben Lundsted, Korsør

Sats og tryk: AKAPRINT a/s, Aarhus

Mekanisk, fotografisk eller anden gengivelse af denne bog eller dele af den er ikke tilladt ifølge gældende dansk lov om ophavsret. Alle rettigheder forbeholdes.

Indholdsfortegnelse

Forord	5

Del I

Indledende del

Kapitel 1: Introduktion til erstatningsretten	16
1. Indledning	16
2. Erstatningsrettens funktion og anvendelsesområde	17
2.1. Funktionen	17
2.2. Den erstatningsretlige ansvarslære gælder som udgangspunkt for alle typer af skadevoldere og på alle områder	18
2.3. Den erstatningsretlige ansvarslære gælder som udgangspunkt for alle typer af skade	21
2.4. Den erstatningsretlige ansvarslære gælder som udgangspunkt for alle tab	22
2.5. Kan der udsondres nogle tab, der aldrig erstattes?	26
3. Den erstatningsretlige ansvarslære i en nøddeskal	28
3.1. Hvilke betingelser skal godtgøres af skadelidte, førend der som udgangspunkt skal betales erstatning?	28
3.2. Hvad kan skadevolder gøre gældende for at opnå ansvarsfrihed eller nedsættelse/bortfald af erstatningen?	31
4. De grundlæggende erstatningsretlige hensyn	33
4.1. De grundlæggende hensyns betydning for afgørelsen af konkrete sager	33
4.2. Præventionshensynet og genopretningshensynet	34
4.3. Hensynet til økonomisk efficiens	35
4.4. Hensynet til pulverisering og hensynet til at modvirke floodgates	36
4.5. Hensynet til korrektiv retfærdighed og hensynet til skyldgraden .	38
5. Det erstatningsretlige retskildesystem	40
5.1. Lovgivning	40
5.2. Retspraksis	41
5.3. Sædvane	42
5.4. Forholdets natur	43
5.5. Juridisk litteratur	44

Indholdsfortegnelse

5.6. Soft Law	45
5.7. Fremmed ret	46
6. Den erstatningsretlige argumentations <i>modus operandi</i>	46
6.1. Retskildesystemets polyfoni, argumentativitet og dynamik	46
6.2. Afgrænsningen af de erstatningsretligt relevante argumenter over for de ikke-relevante	47
6.3. Hvad betyder det erstatningsretlige retskildesystems polyfoni, argumentativitet og dynamik for løsningen af konkrete problemstillinger?	51
6.3.1. Argumentationen i henholdsvis oplagte og vanskelige sager	51
6.3.2. Eksempel: Argumentation for og imod adækvans ved såkaldt rene psykiske skader	53
6.3.3. Hvilke argumenter er relevante for og imod adækvans ved rene psykiske skader?	55
7. Lidt om de særlige erstatningsordninger	58
8. Erstatning i og uden for kontraktsforhold	60
9. Skadelidtes ret til erstatning, når flere skadevoldere er ansvarlige for samme skade	63
9.1. Når flere skadevoldere er ansvarlige, hæfter de som udgangspunkt solidarisk over for skadelidte	63
9.2. Når flere skadevoldere er ansvarlige, hæfter de som udgangspunkt pro rata i deres indbyrdes forhold	65
10. Disposition for fremstillingen	67

Del II**Ansvarsgrundlaget**

Kapitel 2: Den almindelige ansvarsregel – culpareglen	70
1. Indledende om den klassiske og den objektiverede culparegel	70
2. Den klassiske culparegel	72
3. Den objektiverede culparegel	75
3.1. Den objektiverede culparegels kerne	75
3.2. Overtrædelse af normer fastlagt i forskellige former for regulering	75
3.3. Overtrædelse af normer fastlagt i sædvane	77
3.4. Lægges de objektiverede culpanormer uprøvet til grund?	79
3.5. Kan skadevolders tilregnelser i visse tilfælde få betydning for bedømmelsen efter den objektiverede culparegel?	80

4. Sondringen mellem forsæt, grov uagtsomhed, simpel uagtsomhed og tilfældigt opståede skader	81
5. Særligt om undladelser	86
6. Præsumptionsansvaret	90
7. Culpabedømmelsen i specielle tilfælde	92
7.1. Indledning.	92
7.2. Professionsansvaret	92
7.3. Arbejdsgivers ansvar for arbejdsskader	95
7.4. Ansvar for ejere m.fl. af fast ejendom	103
7.5. Arrangørers ansvar.	106
7.6. Skadevoldere med fysiske eller psykiske undermål	108
7.7. Børns ansvar	110
7.8. Ansvar ved idræt og gæstebud.	112
7.9. Det offentliges erstatningsansvar	114
7.9.1. Det offentlige som skadevolder.	114
7.9.2. Hvem kan erstatningskravet rettes imod – den ansatte og/eller myndigheden?	115
7.9.3. Den for offentlige myndigheder gældende ansvarsnorm – nogle eksempler.	118
8. Det erstatningsretlige medvirkensansvar.	120
Kapitel 3: Det objektive ansvar	125
1. Introduktion til det objektive ansvar	125
2. Det ulovbestemte objektive ansvar.	126
2.1. De to tilfældegrupper.	126
2.2. Skader forvoldt ved større bygge- og anlægsarbejder	126
2.3. Svigt i maskiner, materialer og tekniske installationer	130
3. Det lovbestemte objektive ansvar.	133
3.1. Lovgivning om objektivt ansvar	133
3.2. Objektivt ansvar for hunde	133
3.3. Objektivt ansvar for vilde dyr og husdyr	138
3.4. Ansvar for motorkøretøjer i færdselsloven	139
3.4.1. Færdselsloven og det objektive ansvar for motorkøretøjer.	139
3.4.2. Betingelserne for, at der gælder et objektivt ansvar efter færdselsloven.	140
3.4.3. Særligt om afgrænsningen af, hvem der bærer det objektive ansvar	143
3.4.4. Ansvar når skadelidte har udvist egen skyld	146
3.4.4.1. Færdselslovens særlige regler om egen skyld	146
3.4.4.2. Egen skyld, når et køretøj påkører en blød trafikant	147

3.4.4.3. Egen skyld, når motordrevne køretøjer støder sammen	150
3.4.5. Den motoriseredes ret til erstatning.....	151

Kapitel 4: Ansvar for skade forvoldt af andre	153
1. Indledning	153
2. Principalansvaret i DL 3-19-2.....	153
2.1. Principalansvaret og hensynene bag.....	153
2.2. Betingelserne for at gøre principalansvaret gældende.....	156
2.2.1. De fire betingelser.....	156
2.2.2. Der skal være tale om en ansat (“Tiener”).....	157
2.2.2.1. Hvem er ansat (“Tiener”).....	157
2.2.2.2. Særligt om den nærmere identifikation af rette principal.....	161
2.2.3. Skaden skal være forvoldt “derudi”.....	163
2.2.4. Den ansattes handling må ikke være abnorm	165
2.2.5. Arbejdstageren skal have handlet culpøst	167
2.3. Arbejdstagers mulighed for at opnå nedsættelse eller bortfald af erstatningen overfor skadelidte	168
2.4. Den indbyrdes fordeling af erstatningen mellem arbejdsgiver og arbejdstager.....	170
2.5. Bortfald af arbejdstagers ansvar efter EAL § 19, stk. 3	172
3. Ansvar for selvstændigt virkende tredjemænd.....	173
4. Forældres og andre personers ansvar for børn	176

Del III

Kravene til forbindelsen mellem ansvarsgrundlaget og skaden/tab

Kapitel 5: Kausalitet	182
1. Indledning	182
2. SQN-testens indhold i en nøddeskal	184
3. Kausalitetsbedømmelsen i almindelige tilfælde	186
4. Kausalitetskravet skal være opfyldt i forhold til alle skader og tab	189
5. Kausalitetsbedømmelsen ved konkurrerende skadesårsager	191
5.1. Problemet	191
5.2. Hvad er konkurrerende skadesårsager?	192
5.3. De konkurrerende skadesårsagers forhold til begreberne om skadelidtes normalbaggrund og færdig skade	195
5.4. Årsagskonkurrence med to ansvarsbærende årsager.....	196

5.5. Faktisk årsagskonkurrence med en ansvarsbærende årsag og en kasuel årsag	206
5.6. Hypotetisk årsagskonkurrence med en ansvarsbærende årsag og en kasuel årsag	214
6. Konklusion	220
Kapitel 6: Særligt om skadelidtes sårbarhed som samvirkende årsag . . .	222
1. Introduktion til sårbarhedsprincippet	222
2. Sårbarhedsprincippet afgrænsning til problemet om konkurrerende skadesårsager og kravet om adækvans	224
3. Sårbarhed i forhold til realskade og tabsudmåling	226
4. Sårbarhedsprincippet – de bærende hensyn	227
5. Betingelserne for at anvende sårbarhedsprincippet	229
6. Sårbarhedsprincippet ved fysisk sårbarhed	235
7. Sårbarhedsprincippet ved psykisk sårbarhed	240
8. Særligt om selvforskyldt sårbarhed	243
9. Sårbarhedsprincippet anvendelse ved tingsskade	249
9.1. Sårbarhedsvurderingen, når tingen er særligt fysisk sårbar	249
9.2. Sårbarhedsvurderingen, når tingen er særlig værdifuld	251
10. Konklusion	252
Kapitel 7: Adækvans	254
1. Adækvansproblemet	254
2. Hvornår opstår adækvansproblemet?	255
3. Den argumentative adækvanslære – hvilke kriterier er afgørende for løsningen af adækvansproblemet?	257
4. Den objektive adækvansfigur	259
4.1. Den objektive adækvansfigurs indhold	259
4.2. Novus actus-figuren	260
4.2.1. Novus actus-figures negative forklaringsværdi	260
4.2.2. Novus actus-figures positive forklaringsværdi	261
4.2.2.1. Indledende bemærkninger	261
4.2.2.2. Naturbegivenheder	262
4.2.2.3. Tredjemands adfærd	263
4.2.2.4. Skadelidtes adfærd	265
4.3. Kriteriet om farens retning	266
4.3.1. Indholdet af kriteriet om farens retning	266
4.3.2. Forklaringsværdien af kriteriet om farens retning	269
5. Den subjektive adækvansfigur	270
5.1. Den subjektive figurs indhold	270
5.2. Den subjektive figurs forklaringsværdi	273

6. Mere om den objektive og subjektive adækvansfigurs anvendelse i retspraksis.	275
6.1. Adækvansgrænsen fastlægges ofte ved anvendelse af både objektive og subjektive betragtninger.	275
6.2. Retspraksis om fysiske initialskeer og fysiske følgeskeer	276
6.3. Retspraksis om psykiske keer.	279
6.3.1. Skadelidte har pådraget sig en initial fysisk keade, der fører til en psykisk følgeskeade	279
6.3.2. Skadelidte har været i fare for at pådrage sig en initial fysisk keade og pådrager sig herefter en psykisk keade	282
6.3.3. Skadelidte har hverken pådraget sig en initial fysisk keade eller været i fare herfor (rene psykiske keer)	283
6.4. Retspraksis om tingsskeade og følgeskeer heraf	286
7. Den normative adækvansfigur	288
7.1. Den normative figurs indhold.	288
7.2. Schutzzweck-figurers indhold og forklaringsværdi	289
8. Særligt om adækvanslærens betydning for afgrænsningen af den erstatningsberettigede personkreds	293
9. Konklusion.	297

Del IV

Mulighederne for ansvarsfrihed eller nedsættelse/bortfald af erstatningen

Kapitel 8: De objektive ansvarsfrihedsgrunde	300
1. Indledning	300
2. Samtykke til at lide keade	301
3. Accept af risiko.	302
4. Nødværge	304
5. Nødret.	306
6. Negotiorum gestio.	308
Kapitel 9: Muligheden for ansvarsfrihed som følge af forsikring.	310
1. Indledning	310
2. Den almindelige regel om ansvarsfrihed.	311
3. Undtagelserne til reglen om ansvarsfrihed	313
4. Den særlige regel om, hvornår det offentlige skal stilles som om forsikring var tegnet	316
5. Særligt om ansvarsfrihed for arbejdstagere.	317

Kapitel 10: Medvirken ved egen skyld, tabsbegrænsning og den almindelige lempelsesregel	320
1. Indledning	320
2. Medvirken ved egen skyld.	320
2.1. Hvad er medvirken ved egen skyld?	320
2.2. Hvilken betydning har graden af den udviste egen skyld?	323
2.3. Bedømmelsen af egen skyld i retspraksis – nogle eksempler	323
2.4. Særligt om medvirken når skadevolder og/eller skadelidte er ansvarlig efter strengere regler end culpereglen.	325
2.5. Nedsættelse af erstatningskravet pga. “egen skyld” udvist af andre end skadelidte (passiv identifikation)	328
3. Skadelidtes tabsbegrænsningspligt.	330
4. Den almindelige lempelsesregel	331
Litteraturfortegnelse	335
Domsregister	342
Stikordsregister	349